

Szabadka, 1871.

BÁCSKA.

Október 14-én.

VEGYESTARTALMU HETIKÖZLÖNY.

Megjelenik:
minden szombaton délelőtt.

Szerkesztői iroda:
Zombori-utca, Reisner-féle ház.

Előfizetési feltételek:

1 negyedévre	1 frt.
1 félévre	2 "
3 negyedévre	3 "
1 egész évre	4 "

Előfizetések és hirdetések felvételnek Szegeden Bába Imre könyvnyomdájában, Oblath Leo ur szabadkai, zentai és zombori könyvkereskedéseiben, Schaeffer Simon szabadkai könyvkereskedésében s Szabadkán a szerkesztő lakásán.

Hirdetések díja:

Egy 6-hasábos poltsor egyszeri beigtatás 6 kr kétszerinél 5 kr. Többszöri beigtatásnál nagy engedményben részesülnek.

Bélyegdíj minden egyes beigtatástól 30 kr.

Nyilttér sora és egyes szám ára 10 kr.

Szabadka, okt. 10. 1871.

A tanítványok, a nemzet, a társadalom minden rétegére gyakorlott — hatása elismert tény, valamint annak célirányos vagy ellenkező irányban vezetett tevékenységének következményei szintén világosak.

Iparkodik is földgömbünkön létező minden nép, a társas élet, öntudattal bíró minden osztálya, e tekintetben tenni, a kik jó előre állnak, még előbbre hatolni, az elmaradtak pedig eddigi mulasztásait fokozva pótolni.

Megragadnak a józan ész, gyakorlati élet, a becsület határai közt vegetáló minden eszközt céljaik elérésére, ilyen eszköz pedig mutatkozik mindenütt — gazdagok házai, ép úgy mint a szegények gunyhóinál, az egészhez egy kis jó akarat, sokszor csak a felesleg morzsáinak félre tévése, s e célra alkalmazása kell, hogy meg hozza a kívánt eredményt, s vele az illetők — soha nem tapasztalt örömet.

Ha vesszük — nincs is a nemes — a humanitáshoz csak kissé vonzódo léleknek nagyobb öröme, mint embertársai nyomorának enyhítése, haladásának előmozdítása — mi a jó tettek gyakorlatából meríthető leginkább. — Példa erre több világhírű tudós — kik emberiséget boldogító eszméknek keresztül vitelében lan kadatlanul fáradozva, sokszor a legnagyobb nélkülözésekkel küzködve, távoznak e mulandóságból — egyedül kebleik magasztos önértetét vívén el, hogy az emberiségért minden lehető megtegyék, mely őt rendeltetéséhez közelebb hozhatja.

A szép tettek gyakorlatának egy módja mutatkozik a jelenben is, mit a t. c. közönség meleg pártolásába ajánlani nem tartom feleslegesnek, dacára annak, hogy már azt a városi főnökség is tevő.

Ugyan is e város minden gazdaságért buzduló előjárósága, a mi csak tehetségéből kitelhet, megtesz a tanítvány omelésére — az iskolák számát tekintélyesen emelő — a lakosok mennyiségéhez arányosítva, e szám még semmi esetre sem a non plus ultra, — de tekintve a viszonyokat — tetemes kiadásokat, mit a városnak viselnie kell, — áldozat teljes, azután egyelőre a kényszer iskoláztatás behozatala előtt, meg a népnek sok helyt mutatkozó közönye miatt a jelenben felesleges is.

E közöny életére kellő módok általi megtörésének feltalálása, az önmagától örökké mozgó mobile perpetuum titkának feltalálása lenne.

Sokszor lehetett hallani, küldenék a gyermeket, de nincs elég iskola, most van, most megkülönböztelen, az az oka, hogy nincs ruhája — eszímája. —

Ezen akar a városi előjáróság segíteni, midőn 40 ezer frtnyi tőkét

„Éötvös alapítvány“ névvel — a tanítványi célra felajánlott s ennek évenként 2000 frtra rugó kamatait, a szegény gyermekek felruházására szánta, s őszre hozt életbe is lépteti, — de „quid hoc ad tantam sitim.“

Ez okból bátorodom a t. c. közönség figyelmébe ajánlani ez ügyet, annál inkább, mert az ősz már itt van, s vele a zord tél is.

Támogassuk a nemes városi előjáróságot e szép buzgalmában, mert két ezer forintért nem sok ruha neműt vehetünk, de ha mi is hozzá járunk filléreinkkel, a már általunk némileg elhasznált kabát, atilla, nadrág s egyéb ruha felékkal, sok szegény embernek — általunk felruházott gyermeke látásakor — örömkönyveket fogunk előidézni szemében.

Tegyük meg uraim! sok helyt a szű, penész eszi talán a felesleg ruhát — adjuk oda a szegény gyermeknek, s az utóbb megfogja áldani mind azokat, kik őt a semmit tudás sötétségéből kivergődni segítik.

Egyesekből — egyesek sokaságából all a nemzet; egy ember, egy város bármi gazdag legyen, még egy maga nem tehet mindent, de sok ezernek parányi adománya, óriási halmazzá nöheti ki magáts az ügyet virágozóvá teheti.

Mindenféle még használható avit ruha darab el lesz fogadva — helyisége mint tudom, a polgármesteri előszoba leend addig, míg rendeltetés helyére nem jut — az ily ruhák a kisdekek számára át fognak idomittatni és sok gyermek ki ruházatlansága végett nem élvezhette a tanulási örömeit — nem hagyhatta el a lelki setétséget — a felvilágosodás boldogító körébe vonzatik.

Az öröm mellett, mit e tettünk okoz, az ügyet révpartjához közelebb vontuk.

S ennek biztos révpartra vezetése, tevékenységünk — áldozataink legszebb emlékjele.

Radics J.

Gazdászati és nemzetgazdászati.

Cseléd ügy.

(Folytatás.)

E kimondott nagy igazság ellenében senkinek sem lehet kifogása. Hijába a tapasztalat e tekintetben is a legnagyobb mestert. Azonban mint mindenben úgy itt is találkoznak egyes kiváló példái a gonoszszágnak s fognak is mindig találkozni míg annyira nem terjed az emberi érzet, a felvilágosodás, az egymás jogainak tisztelése a nép legalsó rétegébe is, hogy kívánni valót hátra ne hagyjon. Azonban ez csak lassu léptekkel közeledhetik s mi, kik e század gyermekei vagyunk bajosan fogjuk elérni. Lesz s alak mindig. Kétségbe kellene esni ez oknál fogva nekünk, de ne essünk; tö-

rekedjünk türelmével tenni helyzetünket, mit bizonyára elérendünk, ha választjuk azt az utat mit Rudolf követett a cseléd beszedésénél ajánlva azt a cseléd, fogadó asszonynak, milyen utat — illetőleg lelkét adjon cselédjének. „Ne feledd soha, hogy nagyon megkönnyítet életemet, ha parancsomat híven és készséggel teljesíted; de nagyon megkeserítet azt, ha figyelmen és engedetlen léssz. Mint minden embernek, neked is hatalmadban áll, áldást vagy átkot hinteni magad körül. Mi mindnyájan szeretni fogunk és igyekeznünk sorsodon könnyíteni, ha te is szeretsz minket és javunkon munkálkodol. Látod, nekünk is van felsőbbségünk és mi engedelmeskedünk annak, gyermekeinket is engedelmeskéké neveljük, nem csuda hát, ha ugyanezt követeljük tőled és ellenszegülést nem tűrünk. Ha egy vagy más munkát azt hiszed, hogy könnyebben elvégezheted, mint a hogy mi gondoltuk, szöj ösztönt és bizalmasan, de illedelmesen is s ha belátom, hogy igazat beszélsz, bizony nem fogom munkádat nehezíteni. Ha jó tanácsra vagy támogatásra van szükség, fordulj hozzám, mindent megteszek, a mit csak tehetek. Tisztelegés rokonok és ismerősök látogatását elfogadhatod; ha oly férfira találsz, kinek komoly szándéka van veled, azt is mondd meg s nem akadályozzuk meg, hogy veled tisztelegésen társaloghasson; vasárnap délután pedig, mihelyt dolgodat végeztet, eljárhat szorakozni.“ Ezen szép szavakat adja Rudolf a cseléd fogadó szájába, midőn nékelédelte fogad, ugyanezt lehet akkor is alkalmazni némi módosítással, midőn férfi cseléddel alkuszik.

En azt ajánlanám a mi cseléd tartó urainak, gazdaszónyainknak szintén, ha nem olvasnám arcukról, hogy ilyenek aligha van hatása. Ellenmondásuk azon fog alapulni; hijában beszélnék mi ilyeket a mi cselédeinknek; ez azon országba való, hol a köznép is már meglehetősen van kiművelve. És én elismerem, hogy van igazság szavaikban, van s a tapasztalat tanította szintén őket is, de megengedik nekem, hogy a felhozott alap s nagy igazságra emlékeztessem őket. E nagy igazság van törvény alakjában kifejezve a Bács megyei gazd. bizottság cseléd rendtartási javaslatának 16. §-ban. Egy felhozott kikézésén fölül ugyan azon szakasz más kikézési így szólnak: „Partozik általában mindenben gazdájának s hozzátartozóinak javát szíven hordozni, s mindent, mi annak ellenére van, kerülni s ha ne talán ilyesmi tudomására esnék, gazdájának felkézdeni.“ Ugyanezen szakasz egy másik kikézésé: A cselédnek, gazdája engedelmé nélkül a házból saját ügyébe eltávoznia, az engedett időn túl maradnia, valamint gazdája titalma ellen látogatásokat általában vagy bizonyos személyeket elfogadni nem szabad, valamint legszigorubbant tiltatik, gazdája engedelmé nélkül valakit éjszakára befogadni.“ A törvény szigorú párosítva szelid bánásmód, kegyes oktatással lehetlen hogy hatását tevése. Itt azonban most a másik báj merül föl: nem teszi meg a cseléd tartó a maga kötelességeit a cseléd irányában vagy éppen oly dolgokat enged meg cselédje irányában magának, mely keserű levét később önmaga issza. „Mindenesetre a cseléd tartónak kell hogy mindenben a cseléd felett álljon s ha valamire nem ért, valamiben nincs gyakorlata; ne segélyezze azt cselédje előtt: hogy annak szemében saját önmagánál kisebbnek tűnjék föl, mert ott a tisztelet vagy a becsülés egy fokkal alább fog szállani. Tartsa azután a cselédet a cseléd tartó úgy mint háza egyik tagját, mert valóban az is s azért mind testi mind lelki tulajdonainak öregbítésére törekedjék.

Ez elszórtan mondottakat egy esomóba szorítva azt látjuk, hogy nemcsak magunk művelésére kell gondot fordítanunk, hanem azon osztályra is, melyből cselédeinket

vesszük. Azoknak kiművelése, kiképezése egyike a legfontosabb érdekeinknek, mert azoknak is hatalmában áll áldást vagy átkot hinteni maguk körül. Mi következő kép hisszük elérhetőnek mentül előbbi kiképezését a cselédeknek.

(Folyt. köv.)

Közművelődés.

Az eszmék tisztázása. Tanítványi érdekében.

(Ajánlva a tanítvány férfainak.)

(Folytatás.)

Nézetem szerint hibás e törvény. Ezért is alkatoí, a tanítás ügye iránt a legnagyobb közönyt, lelkiismeretlenséget tanúsítottak akkor, midőn a nyugdíjaztatás szabályzását végkép kifejezték belőle — s a tanító sorsát a több helyt könyörület alig ismerő, s ha ő neki jól megy dolga a többivel keveset törődő — községi előjárók önkényének dobták oda, pedig nem került volna semmijükbe sem, világosan körvonalozni azt: például, a tanítási idő 30. év — ha valamelyik ez időnek 3-dát kitölti becsülettel s nem saját hibája, hanem a sors valamely csapása következtében kénytelen kapitulálni, kapja nyugdíj fizetésének harmadát, ki 20. évet töltött, ki fentebbi módon; az két harmadát; ki a 30. évet végig szolgálta, kapná meg egész fizetését nyugdíjkép, s ez ellen nem lett volna azután senkinek sem kifogása, mert a törvény rendeli; valamint más kifogása a 9-ik fejezetben levő 140. §. ellen sem, a mely egyedül némi enyhítést nyújt, rendelve hogy: „A tanító halála esetén özvegye és árvái a halálozás napjától számítandó fél évig az egész fizetést és lakást élvezik“ pedig ha ez törvényileg nem hagyatott volna meg, nem hogy fél évi lakást s egyebet huzandna az özvegy „de azon a napon tán kitennék, mint több helyen tettek is.“

Vannak helyek mint például Szabadka város, hol az előjáróság s a képviselő testület felvilágosodottabb része a tanító ügye iránt mindig meleg érdelemmel viseltetett, s hisszük a jövőben is így lesz, — de sajnos, hogy csak egyes helyeken mutatott ez eredményeket.

A 145. §-a, mely a rendes tanítók évi fizetésének két százalékát rendeli a község által évenként visszatartatni, némi kedvezménynek látszik ugyan, de oda utal, miként ha a tanító csekély fizetésből önként félre nem rakhat — kényszerítették reá — sajnos kissé, hogy abból a csekély-ségből is történi elcsipegetés. —

Hogy a mostani díjazás kevés, s hogy a törvény által kiszabott minimum úgy mint maximumból nem lehet félre tenni, ki fog tűnni a tanító kiadásai részletezéséből. Ugyan is tegyük fel családja 4 tagból áll, ne több: férj, nő, két gyermek, pedig majd mindenütt máskép áll, mintha a sors avval is nyomni akarná: nagyban megáldja szaporasággal, — a szélsőségek találkoznak, már most képzeljük miként hivatalán kívül semmije sincs, a mihez nem is nagy közpélet kell, mert többnyire úgy van, városban lakik, kiad, kikoll adnia piacra 1 frt. o. é. naponként. abból a mostani drágaság folytán nem kap vissza semmit, de nem is vett ám valami sokfélét csak ép a legszükségesebbet — az évenként 365 frt — kell tartania egy szolgálócskát, mert fáradozásai után megérdemli, talán s rangja szinte ügyhozza magával, hogy neje ne mosogasson, s azt az egy pár — az udvaron sítkerőző polturás malacot ne ő ettesse — annak évi fizetése — csak havonként legyen 3 frt az évre 36 frt — ellátása ne kerüljön többre ugyanannyinál — az 72 frt — lakása kell

hogy legalább 2. szobákból álljon, egyik a mindennapi, másik a tiszta vagyis oly szoba, hova ő a család zsiája elől félre vonulva az állásához szükséges könyveket olvasgathassa s teendőiről elmélkedhessék — ennek évi bére legkeveseb 60 frt — továbbá csekély háztartás az, hol évenként két öl fa el ne fogyjon, — az 32 frt — téli fűtő is szükséges legkevesebb 18—20 frt ára — eddig számítva az összes kiadás 547 frt — pedig minden, legkisebb árba van redukálva, s még is megéli a maximumot — hát hol a ruha, hol egy kis szórakozás — bizony erre kevés jut . . . ebből láthatja minden részrehajlatlan emberbarát, miként ebből nem hogy félre lehet, de örülhet rajta, ha szigorú beosztás mellett megdőlhet — s így nagy hiábavalóságnak tűnik ki azok lamentálása, kik a tanítói maximumban valami nagy gaget képzelnek. Számítsa utannám kinek tetszik — nem fog kedvezőbb eredményre jutni, minthogy az egészből el lehet tengerőzni — de nem abból valami sokat félre rakni. — (Folyt. köv.)

A „Bács-Bodrogh megyei néptanítók egyesületének szervező közgyűlése Zomborban.

A rég tervezett „Bács-Bodroghmegyei Néptanítók Egyesületének” ügye új és célhoz vezető lendületet nyert az által, hogy a pörfolyamat hallgató mintegy 200 népművelő Baján zárulésában említették ügyet nemcsak elvben magáévá téve, hanem a terv gyakorlati megoldásához tettleg járulni határozottan kijelenté. Zombor városra tüzetvén ki gyűlbejlt, szeptember hó 28-akára közgyűlés hirdettetett, melynek leírását, Szerkesztő ur engedelmével, röviden eszetelni bátor vagyok.

Elnök Gráff N. kártársi szívelyességgel üdvözölve az egybegyűlt mintegy 50 néptanítót, megnyitó beszédjében az egyesület égető szükségességét, mint a melyek a népművelési és tanítói, a néptanítók elméleti és gyakorlati képzését eszm. csere által kiválóan előmozdító tényezőknek jogosan tekinthetők elénk és meggyőző szavakkal világitja; főnkeltén és ommel tudatja a jelenlévőkkel a főbb jeleztem örendetes, a B. B. m. Néptanítók Egyesület kétségtelenül megállapított mozzanatot; áttér ezután a „Zomoor vidéki tanítóegylet” évi működésére, melyből azon eredményes eljárását emeli ki, melynél fogva a tudvalevő, a lapban is fölemlített, a törvény helytelen értelmezéséből eredő tanítói új választások kérdése, a m. képviselőház által a tanítók előnyére következőleg döntetett el: „*Ott, hol egy és u yanazon felekezeten iskolája változtatik at közszégi iskolává, az 1868. évi 38 ik t. e. 133. §-ának értelmében kétség-telen, hogy az eddig működő tanítók, ezen változás okából, állomásaiukból el nem mozdíthatók.*”

A pénztárnoki jelentésből kitetszik, hogy a pénztárban, dacára a többféle kiadásoknak, némi többlet maradt. Ez oly szakkönyvek vásárlására fog a közgyűlés határozata folytán fordíttatni, melyek magas árukna fogva egyes tanító által vagy épen nem, vagy pedig igen nehezen megszerezhetők.

Szönyegre került most a gyűlés másik főcélja: *Mikép szervezendő megyei tanító-*

egyletünk, hogy ez a kor igényei- és a néptanítók érdekében megfeleljen?

Előadó Schön B. bajai tanító, szokott avatottsággal, világos de mélyen beható értekezésében először is az egyesület célját ezen tételben kívánja kimondatni: „*Az egyesület célja, a népművelés terjesztése. Hazai viszonyaink — ágymondja — mivel nemzeti igénylenek, mert csak azon nemzet kormányozhatja önmagát, őrizheti meg szabadságát, mely mivel, ha a sors vaskarja egy időre el is nyomja a szabadságot, a nemzet ismét visszaszerelheti — műveltsége által.*” Általános műveltséget csak a népiskola, és a népiskola lelke, a néptanító terjesztelhet, mert a népiskolában neveltek a nép zöme. *E nagy cél népművelés — csakis egyesített erővel, egyesület által érhető el* ha akarjuk, hogy a tanítói egyesület a főbbi igényeknek megfeleljenek, szükséges:

- hogy az egyesület zöme, minden egyes tagja, ennek szellemi munkálkodásában résztvegyen, nem mindent az egyesület tisztviselőitől várjon, anélkül, hogy ezeket csak némileg is támogattá;
- hogy az alakítandó fiókegyeletekben kiválóan a gyakorlati iskolaéletre vonatkozó előadások tartassanak;
- hogy az egyesület tagok szellemi munkásságra buzdítassanak időnként kitűzött és megjutalmazandó pályakérdések által;
- hogy egyesületi könyvtárak, melyek részére a remekírók műveit is kívánja megszereztetni, a tagok rendelkezésére álljanak;
- hogy az egyesületi könyvtárak célszerű berendezésére a nemzet gyűlése is hozzájárulásra fölkérjessék;
- hogy az egyesület által évkönyv kiadások, melybe az egyesület tagjainak sikerült dolgozatai fölvendők.

Miután többen e tárgyhoz szólottak, a közgyűlés által értekezéző főbbi indítványai egyhangulag elfogadtattak.

Mint a megjelenésben akadályozott Margalies tanár helyettese a bajai gyűlés nevében ohajtja, hogy a „Zomborvidéki Tanítóegylet”, mely eddig néhány kör központját képezé, változtassa meg címét.

Ezen általános ohajnak engedve, a közgyűlés kimondja, hogy „Bács-Bodroghmegyei Néptanítók Egyesület” címet vesz fel. Az egyesület cím és a fenállott viszonyok változása, az egyesületi alapszabályok módosítását vonják magok után, mi végből bizottság választott, mely az egyesület edigi elnökén és jegyzőjén kívül még Schön B. bajai Oláh Karoly, szabadkai, és Jauch Ferenc zombori tanítókból áll. Az alapszabályok átalakításuk után az eddig főállók és ezután szervezendő vidéki egyesületeknek a netan teendő észrevételek végett megküldetnek. Egyelőre az eddigi alapszabályok maradnak irányadók.

Körök és fiók egyesületek léteznek jelenleg: Apatinban, Almáson, Baján, Bácsban, Cservenkán, Ó-Morovicán, Újvidéken, Szabadkán, Zentán, és Zomborban. Az egyesület és körök elnökei egyezsersmind a B. B. m. tanítóegyletben választmányi tagok.

Schön B. fölemlíti, hogy a néptanítói egyesület hazánkban majdnem kivétel nélkül a m. képviselőházhoz folyamodtak a népművelési törvény néhány §-nak módosításá okából. Ezek egyike, többi közt, a kenyérkereseti, — másika pedig a munkaképtelenség és agzkor esetében nyerendő állami segély kérdését tartalmazó 142. és 145. §-ok módosítása végett.

A közgyűlés azon meggyőződésben él, hogy aki a célt akarja, következetesen az eszközöket is kell akarnia, melyek az elsőnek elérésére nélkülözhetlenek, különben szándékának komolysága kétségbe vonható.

Hogy a népművelésben kitűzött cél elérjessék, a népoktatási törvény a néptanítóktól hét évi tudományos képzést követel, tehát majdnem annyit, mint a r. k. püspökök a főleendő papnövekedékektől, s mindezt biztosítja a teendő néptanítót, hogy leendő — 200 és 300 évi fizetése és ezzel arányos nyugdíja.

Tekintve, hogy a követelés mindig arányos legyen a díjjal, különben igazságtalan, a közgyűlés elhatározta, miszerint a B. B. m. „Néptanítók Egyesület” a többi kérvényező egyesülethez csatlakozik és külön beadványt terjesztend a képviselőház elé.

Potszda bacsai tanító a föllállított ügymenet szerint értekezik ezen tétel fölött: „*Melyek a fiókok, hogy a néptanítói állás hazánkban nem korszerű és képzettségének meg nem felel?*”

Keserrel telt szívvel és mély hatást gyakorló szavakkal adja elő értekezéző az okokat, és pedig a tapasztalat nyomán. — Ezek közül csupán a nem szabórtó közszégi fölügyeletet, az iskolaszéki tagok tulkapásait és törvénytelen beavatkozásokat, a silány, egy napszámot fizetését alig meghökeztető fövedelmét a célszerűtlen tankönyveket, és a tanító mindenességét mint orgonász, kántor, sekrestyét és harangzó említem föl. A hazai néptanítók állásának korszerűségei emelése okából négy indítványt tesz; de mivel hogy ezek egyike a fönemlített kérvényben van meghatározva, bár nem mindenütt keresztül vive: az indítványok ugyan eleben partolatnak, de mondott okból eljitetnek.

Strauser H. zombori tanító jelesen értekezett a néptanító hivatásáról, kötelességéről, felelősségéről és társadalmi állásáról. Utóbbinak emelése tekintetéből csatlakozik Schön azon nézetéhez, hogy a szellemi képzettség fokozása által társadalmi állása is emelkedendik.

Az előre haladt idő és azon nézet okából, hogy a közgyűlések ne legyenek egyezsersmind szakgyűlések, a szép számban és választékban jelentett szakelőadások delutánra halasztattak.

Elnök Eutan előadja, hogy az alapszabályok értelmében az egyesületi tisztviselőség leköszön s mely közzönét nyilvánítja egyezsersmind a bennök helyzetté bizalomért, s felhívja a közgyűlést új tisztviselők választására.

Elnökek ismét Gáff Nikáz választott meg egyhangulag. Alulöknek: Schön Bernát, jegyzőnek: Rauschenberg Adolf, Pentz József, pénztárnoknak: Pentz Lőrinc, könyvtárnoknak: Klug Antal. Ezen kívül a választmány még következő tagokból alakított meg: Fauch Ferenc, Strauser Henrik, Knezevits Tamás, Berger Antal, Samu József, Oláh Károly, Ruisz Karoly, Vida Dániel, Scheidler János, Potzta István, Weisz Karoly, Blazek József és Rauschenberger János.

Távoztam azon erős meggyőződésben, hogy a megye minden tájáról összereseglett néptanítók burgo apostoli leendő a „Bács-Bodroghmegyei Néptanítók egyesületének, és eme föladatukat, szerénytel véleményem szerint leginkább az által fojzák lényesen és bá'ára kötelezően megoldani, ha minél több fiókegyeleteket alakítandnak, és azokban minél komolyabban és a népművelés és tanítgyre,

a néptanítók kölcsönös szakképzéséreés általános műveltségére kihatóan munkálkodandnak.

Zombor, szeptember hó 28-án 1871.
Rauschenberg Adolf,
közs. néptanító.

Levellezések.

Baja, október 5-én 1871.

Tisztelt szerkesztő úr!
Hosszabb hallgatásom oka az, hogy dolgaime miatt Bajáról egy időre eltávoztam, de különben azon idő alatt valami nagyfontosságú dolog nem is jött szönyegre, azonban némely dolgokat még is szeretnék regisztrálni.

Valamint mindenhol, ugy a természet rendje szerint az idő nálunk is hivesedik, s s arra int bennünket hogy ezen év is már kimúlásához közeledik. Ezt különösen azon vizsgálom befejezése mutatja melyek a bajaiaknak a legnagyobb élvezetett nyujtják, értem itt a lókeret. Ugyan is az elmúlt vasárnapon tartott meg itt a kertben ez évben az utolsó vizalom s így egész a farsang megjövéséig kell majd átelnünk az unalmas őszi és téli esztéket.

A mult héten tartott az itteni dalárda hangverseny a Pandur szigetén, mely jó kedvel és mint mindenkor a közönség megelégedésével és tetszésével találkozott, s így egész hajnali 3 óráig folyt a bor és a jókedv.

A szöretet mint igen sok helyütt úgy itt is már megkezdették, azonban nem a legjobb reményvel kecsegtet; mivel szölleinknek igen sokat értott a nyári jég, más részt pedig a kellemet en időjárások miatt nem érhetett meg a szőlő kellőkép.

Engedje meg szerkesztő úr, hogy a multkori közleményem megszakadt fonalát újra felvegyem a protestáns hitközségre vonatkozólag nem azért; mivel Virágyi úr az ellen szót nem emelhetett, hanem hogy azon dolgokat elsoroljam, melyek ezen egyház kebelében a legújabbban folytak le.

Szept. hó 28-án érkezett ide egy vizsgáló bizottság, mely Belohorszky újvidéki pap- és egy újvidéki tanítókból állott, megvizsgáló a tényállást, melyet már e lapok hasábjain regisztráltam.

Miután a gyűlés egybejött és pedig oly számban, mi a prot. hitközségnél ritkaság, azt az újvidéki pap egy szép beszéddel nyitotta meg, melyben különösen a felizgott kedélyeket iparkodott lecsillapítani. A presbyterium (igazgatótanács) feladatahoz híven előterjeszté mindazon panaszt, melyek a tanító irányában mint vádpontok fölhozaatak. A tanító G . . . dt és Ipa B . . . r jézuíta módon mindent tagadtak, sőt a tanító bevallá, miszerint a pap irányában mindenkor a legnagyobb tisztelettel viseltetett.

Az újvidéki pap mint kiküldött vizsgáló bíró ajánlá a gyűlésnek, hogy adjanak a tanítónak még egy próba évet, s mindazok kik vele egy véleményen vannak álljanak fel. — minék eredménye az lón, hogy csak hároman álltak fel, azok is inkább a béke kedvéért tették azt sem hogy a tanítót partolnák. Erre a vizsgáló bíró sajnálatát fejezte ki és kijelenté, hogy az ügyet a konsistorium elé kell terjeszteni és addig a tanítót minőségében meghagyja.

Nem mulasztatom el azt, hogy az eljárásról véleményemet el ne mondjam. Nézetem szerint a tanítónak, ki mint látjuk a

TÁRCA.

Thália dal.

Zombor, szept. hó 1871.

Tháliának templomában pap vagyok,
A dicsőség szent oltára ott ragyog, —
Szent oltár az, oly szent mint az ég maga!
Nem z et és ny elv m üvelés a jelszava.

Ezt a jelszót vizsgálgozza ércszavunk,
E szóban él szellemünk, ha meghalunk, —
Drágább vagyon nincs ennél az ég alatt . . .
S utódinkra örökségül ez marad.

Legyen e szó egy szentséges szent palást,
Mely nem tekint különböző hitvallást! —
Kötő-lánca legyen a honszeretet —
S fedezze be ezt a dicső nemzetet.

K ö m i v e s I m r e.

Egy szép leány története.

Elbeszélés. Irta: Bizek Kornél.

(Vége.)

IV.

Itália szabadége alatt, hol enyhébb a napsugár s a déli gyümölcsfák kellemes illattal töltik be a lanyha léget, találjuk Irént a nagynéni s Róbert kíséretében. A nagynéni s egy dajka, ki karjain pólyába takart kis szöke angyalt tartott, hús olajfa alatt pihentek, míg Irén Róbert karjára támaszkodva, a tengerparton sétált. Szép arcának játszámolyát hideg egykedvűség váltotta föl, s megüvegsedett szeméit merően függeszté a tenger bíbor- és az urrel váltakozó hullámaira.

Irén és Róbert beszélgetésbe voltak merülve. Az ifjú még mindig forró szerelmmel ragaszkodott a lánykához s most is viszontszerelmeért eszedzett.

— Róbert — szölt alélt hangon Irén — mi nem egy esillagzat alatt szölettünk, mi nem lehetünk egymástól soha. Azok után, mik velem történtek, inkább a szánatom, mint a régi szerelem nyilatkozatának tartom szavait.

— Esküszöm Irén — vágott közbe Róbert — szerelmem a régi s örökké fog tartani. Oh szeressen tehát, vagy nyujtson leg-

alább egy reménysugárt, mely fölő boldogságom képét újra szivekkel állítsa elé.

— Nem Róbert! Ön nemeslelkű s az egyedüli lény, kiben nagyném után bízhatom, ne ámtsa magát hín képekkel, ne iparkodjék oly virágot tűzni keblére, melynek éltető erejét megfagyasztá a sors, mely rövid idő alatt hervadtan hajtáná le diszes kelyhét. Ön sokkal ifjabb még, hogy sem a reményről! valaha boldogodá lehetni, lekellene mondania. Feledjen és szörazek-zék! s látni fogja, hogy jön idő, midőn szerelmének új s méltóbb tárgya leendő, mint én; találni fog egy lényt, ki megérti őnt, felfogja magasabb természetét és epedő szerelmmel csüng egész valóján — s ekkor kegyelettel fog visszaemlékezni rém kire első szerelmét pazarolta, jó lehet én már vén leszek. Igen Róbert egy benső sejtélem sugja nekem, hogy boldog lesz még ön s én öszintén óhajtom azt. Az érzelem, mely nem szívbe írántam fogamzott, lehet, hogy még nem hült meg egészen, de nem sokára elenyészik, miként a fergeteg, ha kitombolta magát s a letarolt virányokon még sebb, fenségesebb növények fognak diszteni. „Mi barátok maradjunk a sirig” mondá ön egykor ugy legyen.

Volt valami a lányka szelid lemondásában, mi lezarta az ifjú ajkait; de az az égető könyessépp, mely fekete szeméből a

lányka fehér kezére hullott, hangosan szólt érzelmei föl.

Szóltanul haladtak előre s nemsokára egy gyönyörű ligetszerű tájhoz értek. A gyenge pázsit zöldell olajfák környezék sűrű, lehajló galyakkal elrejtve a teljes fényében ragyogó nap vizsga sugárai ellen. Az ifjak megálltak bámulni a természet nagyszerűségét s Irén Róbert vállára hajtva szöke fejécskéjét ide hallhatólag susogá: „ha meghalok ide temessenek.”

Még egy pillantást vetétek a gyönyörű tengerparti vidékre, aztán tovább haladtak a kaviesos uton . . . . .
Olaszország gyógyfürdői s enyhe levegője nem gyógyították meg Irén szívifájdalmát. Megtört lelke enyhülést keresett s egy szép reggelen halva találták ágyában. Jobb létre szenderült anélkül, hogy csak egyszer is panaszkodott volna gonoszszívű csabitója ellen. Eltemették ama pázsitos ligetbe, melyet jóselke pár nap előtt nyughelyül választott. A kis sirhanatot egyszerű márvány kereszt jelöli, melyen a szó csillog aranybetűkkel: „Irén.”

A bánkodó nagynéni s Róbert visszautaztak hazájukba. Róbert, hogy megkezdett pályáját tovább haladjon s amaz, hogy Irén árváját felnevelje.
A szerelem kéjt ad és megöl egyezsersmind.

épzésére és al- munkálkodand- 28-án 1871. rg Adolf, ptanító.

k. 5-én 1871. ur!

oka az, hogy re eltávoztam, amami nagyfon- nyegre, azon- eretnek regis-

y a természet is hivesedik, s zen év is már jnösen azon v- nek a bajaiak- tjtják, értem itt asnapon tar- vben az utolsó ggyőzéségi kell és téli es-

itteni dalárda tén, mely jó közönség meg- álkozott, s így bor és a jó-

helyett így itt nem a legjobb szülteinknek g, más részt ok miatt nem p.

ur, hogy a zakadt fonalát itközönségre vo- Virágú ur az nem hogy azon en egyház ke- le.

ide egy vizs- zky újdéki lott, meg- t már e lapok

tt és pedig oly néni ritkaság, beszéddel nyi- a felizgatott ipítani. A pres- datahoz híven t, melyek a ok fölhoztak, . . . r jézuita a tanító be- van mindenkor tetett.

küldött vizs- gy adjanak a t, s mindazok nnak álljanak ba, hogy csak akább a béke a tanítót pár- nálatát fejzte konsistorium a tanítót mi-

t, hogy az el- mondjam. Né- mint látjuk a

angosan szólt s nemsokára hoz értek. A ak környezék jtvte a teljes sugárai ellen. a természet vállára hajtvólag susogá:

ek a gyönyörű ovább halad- . . . . . nye levegője szivfájdalmát. tt s egy szép an. Jobb létre k egyszer is kivű csabítója lgetbe, me- ughelyül vá- erül márvány sillog arany-

óbert vissza- gy megkez- s amaz, hogy egyszersmind.

pap ellen készakarva és rosz akarathól tett mindent, még egy próba evet adjanak; mert úgy hiszem, hogy 7-8 év próba időnek elégséges volt, s azon idő alatt meggyőződhetett a község mindenről a miről csak meggyőződni akart.

Másodszor pedig helytelen volt a vizsgáló bíró eljárása; mivel véleményét csak 3 egyén pártolta körülbelül 40 ellenében, s így kötelessége lett volna a tanítót felfüggeszteni; mert ezen eljárás által a tanítónak ártott, minthogy a szülék nem küldik most gyermekeiket iskolába, dacára annak, hogy a beiratási idő már itt van; s másodszor a hívek sem igen látogatják az egyházat, mivel a tanító egyszersmind kántor is — az pedig előtűnik mint bekerontó utált egyén. Sőt mi több a tanító egy úri embernek, ki néki jó tanácsot adott, elbizakodva mondja: „hogy ő mégis tanító marad, ha egyetlen gyermeket sem küldenek az iskolába.” Ez ránk prot. nevezve nagyon sajnós, de úgy van.

Volt még összekoccanás is, de arról, mert a község ügyeit nem bántja, hallgatunk. Ez lenne tehát a legnagyobb újság mivel t. szerkesztő úrnak szolgálhat

H o n o r i u s . *) Ausse, szept. 7-én 1871. (Vége.)

De mind a mellett dicséretet érdemelnek, mert a többi közt „ég a gunyhó” régi magyar népdalt is játszták egész steieri hévvel. A vendégek száma eddigelé az ezret már meghaladta, jelentékenyen vannak képviselve a bécsiek, az udvar magas köréből is kerül olykor-olykor látogató, mint Károly főherceg, Sophia főhercegné, a korona örökös két izben is, az első izben csak mint átutazó. — (A pénzüvilág embereiből báró Rothschild.)

Vegyük azonban a vándor botot elő, s keressük fel a látogatóknak kedvelt helyeit. A kirándulási pontokat. Ezek oly nagy számmal kínálkoznak, hogy egész idény alatt sem merithetők ki teljesen.

A rövidebb séta utak a fárasztó hogy kuszással váltakoznak, mindegyike, más-más, de kellemes meglepést tár a figyelmes olvasó elé. Nem birvan elhatározni, vajon melyiknek ad az elsőséget, Im az egyik meredek útjával hóréteget mutatja be, míg a másik a nap keltének fényét varázsolja eléd azon nagy szűrségében a mint küzd az előtörtő fény a lomha setétséggel leszorítván a sűrű ködöt a mélyen fekvő völgyre; míg a környező hegyes csúcsokat bíborba öltözteti, addig a völgyet még egy pillanatra sűrű setétség futja át, kilehelvén ez által vig küzdelmet s helyet ad itt is a világosság győzhetlen urának.

Míg a harmadik a rengeteg nagy magányával ismert meg.

De vegyük szemle alá egy ily közeli pontnak „zur Mariensruhe” kedves helynek megsejmelését.

A város éjszaka-keleti oldalán emelkedik ama közép magasságu hegy, melynek sűrű fenyvesekkel borított oldalán kiválik egy kicsin zöld pászittal borított helyecske, csendes nyugalomra intő pihenőkkel. Ha tekinteted körül hordozod, a mely csendet, a még mélyebb hallgatásu s átláthatlan fenyves váltja fel, távolról be-betekintnek ez élő falon az alpok kopasz csucaikkal; nő-

*) A neveket elhallgattam, mivel a dolgot csak tárgyilagosan adtam elő.

veli a lélek emelkedettségét az átellenes hegyről jövő kis kápolna el-elhalló érc-hangja; mintegy figyelmeztelve, hogy a megelégedést és boldogságot mi ritkán hordja magával a mesterkélt zajos élet.

Hány cserélné fel talán kényelemben bővelkedő napjait a fenyves egyszerű gunyhajával. De az életnek ily csillogó terhétől mi nehéz megszabadulni!

Valóban e magasztos táj — melynek ninesenek hü szavai — tiszta öröme, nemes érzelmre nyitja keblünket. Az éjnyugalomban kipihent test — friss leve a nap balzsamától — kedves elfogadásra költi a lelket. Remények csillognak szíveinkben, miként körülünk játszó színekben, millió harmates-p a fűszálon: életre nyitunk, mert minden felől éget mosolyog felénk, nemesülnek érzelmek, mert a magasztos tájokon mutatkozó véghetlen tökélyek, dicsőült vágyakat költenek belénk s felvagyodást nagy urához a természetnek!

Egy tekintet csak az istenség csodás műveinek széles határain végig, oly kézzel foghatólag tűzi elénk a gondviselés bölcsességét, melynek elve: ne esaljuk magunkat. Számító ember, ki szívét érzelmeit folyton rabláncban tartod, itt elveszted az egyensúlyt és önkényt helyt engedsz kebledből feltörő érzelmek uralmának.

Hadjuk e tájt is magányára, feledhetlen emléket vívén magunkkal kedves zálogul.

Különfélek.

** Lénárd Mátét a napokban várják ki a miniszterek és ő felségénél hivatalos bemutatásán volt.

** Miletics a napokban fog szabadlára tétetni Nagyban készülnek újdékon elfogadásra. Három hajó béreltetett ki, a melyeket Vácra fognak tisztelői menni, hogy őt haza szállítsák. Lesz illuminatio, dictio, zsvio stb.

— M e g h i v á s . A tudományosan önképző „Szabadkai kör” 1871-72 évi működésének folyamatba tétele végett a magyar tudományos akademia archaeológiai osztályának termében f. hó 22-ik napján (vasárnap) d. u. 3 órakor tartja meg VIII. évi alakuló közgyűlést, mely alkalomra az összes szabadkai, illetőleg a szabadkai gymnasiumban egy évet eltöltött legfelsőbb tanintézetii ifjuságot barátságosan meghívom.

Tárgyul — az erénytelen tudományos önképzés, — így az erre szükséges irodalmi eszközök közös megszerzése által előrt kölcsönös segélyezés és barátságos szellem terjesztéséről, mint a kör céljairól tartandó előki beszéd, valamint az alapszabályok fölolvása után a tisztikar alakítását tűzőm ki.

Ennek megtörténtével a könyvtár-helyiség közfelfújására hoztatván: az évi működés megkezdődik.

Bátorkodom még alkalomilag fölkeréni a lelkes pártolókat is, hogy becses figyelmük esetében netalán megkeresvényeiket a főnebbi napig hozzám (Pest Lipót-utca 20. sz.) szíveskedjenek intézni.

Kelt Pesten, 1871. okt. 8. Varga János, a „Szabadkai kör” e. i. korelnöke

— Az alföldi vasutársaság igazgatósága az utazó közönség bosszantását tűzte ki céljául — legalább eljárásaitól az tünik ki, — míg utazóknak egy része olkés és miatt Szegeden kénytelenek maradni egy napot, hogy utját folytathassa más részről pedig 2 órai hosszant várakoztatja utazói-

nak egy részét, hogy az államvasutársaság elkésése miatt a Pestről érkezőket is szállíthassa. Ha már ily esetlékesség megtörténik legalább adnak tudtára az utazóknak, a késés okát és tartamát, egy ezen célból fölállított táblán mint ez más vasutársasági állomásokról szokásos, ennyi figyelmet bizonyára kiérdemelneek az alföldi vasutársaság utazói.

— M e g t ö r t é n t Bács megyében, hogy a b . . . . . i szolgabíró a p . . . . . i jegyzőhöz átírt, miszerint az 1870-iki év okt. 1-étől 1871-iki év szept. 30-ig a „huszárat” vele tudassa. A p . . . . . i jegyző a következőleg írt a b . . . . . i szolgabírónak: „Van szerencsém tisztelettel jeleníteni, miszerint 1870 1-iki év okt. 1-étől 1871-iki év szept. 30-ikáig községekben huszárok szállásolva nem voltak. — Hogy megtörtént a b . . . . . i szolgabírónál levő átírt kezességkedik.

△ Valamint minden évben, úgy az idén is több tanodai „Értesítvény” lapozgattunk át, s nem mulasztjuk el, hogy a többi közül egyre észrevételt ne tegyünk. Ez pedig a pannonhalmi szent Benedek-rendiek vezetése alatt álló soproni kath. főgymnasium értesítvénye az 1870-71 évre. Ugyanis a főtisztelendő urak nem elégszenek meg azzal, hogy saját neveiket magyarástíják, hanem ezen névmagyarástási dühökben már annyira mentek, hogy a jámbor és külföldi physikusok neveit is magyárosítják. Például szolgáljon erre saját értesítvényükből a következő tétel, mely szóról szóra van leírva: „4 A természetani műszótár egy Morsai-féle távirati géppel gazdagodott.” Szegény Morse! tudom, hogy amerikai létebre még álmodni sem merted, hogy valaha ily szép magyar nev d is lehessen!

— Nyilvános számadás. A folyó hó 1-re hirdett helybeli műkedvelői előadás a szabadkai „Nögyelet” javára és színtársulatunk állandósításának előleges költsége megtartván, összes bevétel volt 283 frt 90 kr, költség 65 frt 30 kr, tisztán maradt 218 frt 60 kr; ebből egyharmad részben jutott a nögyeletnek 72 frt 87 kr — a színtársulat állandósítására pedig kétharmad részben 145 frt 73 kr. Felülhöztek: a nögyelet részére t. Bunyeváczné szül. Bacsics Anna urnő 3 frtot, mélt. Lénárd Máté főispán ur 2 frt 50 krt, összesen 5 frt 50 krt, — a színtársulat állandósítására pedig t. Bunyeváczné szül. Bacsics Anna urnő 3 frtot, mélt. Lénárd Máté főispán ur 2 frt 50 krt, névtelen 2 frtot, összesen 7 frt 50 krt. Ezen kívül Refon József maga és népzene-társulata részéről az előadásnál történt közreműködésökért járó 10 frt díjat szíves volt a színtársulat állandósítására följánnani. A kegyes adakozásokért mi ndkét nemes cél nevében hálás köszönetet nyilvání

T a k á c s Á d á m, művezető, az előadás rendezője.

** Többeknek fölszólítására hogy miért nem felelünk Barbaro kofák és fiákeresektől tanult stilyban irt elhírhedt replikájára; kijelentjük, miszerint ily egyének ellenében nem tartjuk érdemesnek a szót is vesztegetni nagyobb súlyú a közönség közvéleménye, mely őt határozottan elítélte.

— Nyílt köszönet. A helybeli „Nö-egylet” részére s a szabadkai színtársulat állandósítására rendezett műkedvelő-előadásban föllépett urak és ur hölgyeknek szíves részvételükért, kitarító

lelkes buzgalma s fáradozásaiért, de kiválóan az utóbbiak nemes érzését szülői-nek azon figyelmet, s áldozatkészségért, hogy leánykáikat az előadás létesíthetése följánnák — mindkét nemes cél tekintetéből hálás köszönetet mond

Szabadkán, okt. 3-án 1871. T a k á c s Á d á m, művezető, az előadás rendezője.

** A hazaszeretet kötelességünké teszi, hogy a nemzet vértanuinak emléket fentartsuk, tiszteljük és a kegyelet oltárán bemutassuk áldozatunkat s lerójuk adónkat a multak jelesei iránt. A haza, a szabadság, a jog és igazság védelméért a dicsőség utjáról véprada lépett tizenhárom aradi vértanú és egy nagy jellem emlékezte megköveteli, hogy emlékfünnepet álljunk haláluk gyászos évnapján. A bajai honvédegylet az 1849. év október 6-án. vértanuhalállal kimult gróf Batthyány Lajos, az első független felelős magyar miniszterium elnöke, Kiss Ernő, Aulich Lajos, Damjanics János, Nagy Sándor József, gr. Vécsey Károly, Török Ignác, Lahner György, Knezićs Károly, Pölsenberg Ernő, gr. Leiningen-Westerburg Károly, Schweidel József, Desewffy Arisztid, Lázár Vilmos gyászos emlékezőre f. évi október 6-án d. e. 10 órakor a városi fő-templomban gyász steni tisztelet fog tartatni miről úgy a honvédbajtársak, mint minden honpolgár tisztelettel értesítetnek. Baja, 1871 október 3-án. A bizottmány nevében Czeg-ély Mihály, egyleti jegyző. A gyászmise teljes papi segédlettel és díjnélkül tartatott. A ravatal egyszerű volt s körülötte fehérbe öltözött leánykák álltak.

Szerkesztői üzenetek. Anyos urnak Post. Öntől jobbat várunk. A beszéltet kérjük. L. P. urnak New-York. Sokáig késel.

NYILTTÉR. *)

Tanoncul egy jó házból való fiú felvétetik ifj. Aigner József, fűszer-kereskedésbe Szegeden.

Purgleitner J.-féle általánosan kedvelt és orvosilag is kitünő hatásának bizonyult

STEIER FÜNEDEV mindig fris minőségben kapható Szabadkán: Reisner A. S. fűszerkereskedésében. Üvege 87 kr.

*) Az e rovatban közlöttékért nem vállal felelősséget a szerk. Felelős szerkesztő Radics György. Főmunkatárs Hoós Dező.

Helyi séták.

I. A pesti uttól — színházig.

(A mult számból elkésett.)

Változnak az idők és mi változunk azokban. Ki ma hűséget esküdött neked — holnap hűlen hozzád, ki ma barátod, holnap már ellened; ki ma rád sem néz, holnap kezét szorit veled.

Hja így változnak s így változunk. — Űlni szerettem eddig, most lábaimba „menés” ütött. E változásnak köszönd tisztelt olvasó ez érdekes sorokat s miután csak gondolathoz vezethetlek, a pesti uttól színházig leírom a nevezetességeket számodra s elvárom, hogy megcsodáld azt nem em e s e l e k ü s é g e m e t, hogy ily ólcsón juttatlak körmönfont, velős soraimhoz. Oh e sétán sokról tettem tanulmányt minek hasznát veheted. — A pesti ut nevezetes, de utcaja még nevezetesebb, egyik végén fát árulnak, ha befutni akarsz oda folyamodhatol. Ezen

utca egyi házában e hó elsején gyűlés volt általános népkör alakítása ügyében. Sokan voltak gyebgyűlve, az eredmény az volt, hogy Mária Theresia nevenapján nyilváníttak megalakultnak.

A butorzatra 148 frt és egynehány krajeár gyűlt be előleges ajánlatok után. Ezt szeretem hallani s elmondani is, csak azt nem hogy egylet alakulások sohasem történjenek magánosok házában, különösen pártfőnököknél, hanem nyilvános helyen, hogy még színe se lehessen a pártoskodás ráfoghatásának.

A pesti utcába egy más utca vezet, nevét nem tudom s talán térnek nevezik.

E téren van egy ház, hova aligha boszorkányok nem járnak, mert benne ugy gondolkoznak némelyek, hogy vannak kétfejű lények is, kik az emberek különben csendes almait háborgatni szokták. Oh ez a ház tiszt. olvasó eddig igen csendes volt, most azonban egy része nagyon nyugtalan. Ha szép s illó volna a halgatóság, hallhatnák a sötét éjben borzasztó tusákat a pokol-lal; tudsz e még hazudni? gonosz szellemek tudtok e még ámitani? Csapd össze kezéd jámbor olvasó s mond velem együtt: „amin-den jó lélek dicséri az istent!”

E térről könyökre betérhetünk egy másik utcába. Sárga, piros, zöld, fehér levelek borítják azt s e hulló t a r k a l e v e l e k halgatagon mondják: itt hajdan búss „In paradisu”-okat zengett az isten szolgálja.

Jáj! lassan Itt temető van!

Ilyen helyen tanyázott hajdan Democrit, most a XIX-ik században Diogenes ütött tanyát. Lámpával kellene megkeresni melyik részébe búj? A hulló t a r k a l e v e l e k szemföldöl lesznek a földnek, t a v a s z i g azonban elrohadnak s a föld ifjan tünik ki alólok.

Ne háborgassuk a bölcsét munkája id-jén nagyjuk el s le kanyarodva utcajából menjünk a színházba, hol műkedvelő előadás van a helybeli „nögyelet” javára s a szabadkai színtársulat állandósításának előleges költségeire. Adatik a „Házassági három parancs” ered ti vigjáték énekekkel 3 felvonásban; írta Szigizeti, zenéje többektől. A műkedvelők mindegyike, mintha régi színész lenne oly jól s correktül játszott. A szerepeket lelket öntötték s különösen Panchetich Nina kisasszony szere-

pén látszott a lélekteni alapon tett tanulmányozás. A kevély sóellenőrnét (Viktóriát) nagyszerűen személyesíté Hudeg Viktória k. a. kedves s tüzről pattant szobaleány (Cili) volt Jakobcsics Katica k. a. — A nagynéni (Peregine) Háhu Rozsa k. a. személyében megbetegedvén, a színpadon Hará nyiné asszony személyében egészen egészsesen játszott.

A férfi műkedvelők szintén jelesül játsztak. — A felvonások közti időben fellépett mélt. főispán Lénárd Máté leánykaja kedves s ügyes zongorázónak mutatta be magát. Volt tájs, volt virág mindögyiknek.

Tisztelt olvasóm tudod kinek köszönd-heted a szép estét? Én utánnam igen tiszt. Takács Ádám művezető úrnak, kiről ha majd a színházi saison beköszön többször fogok megemlékezni ha a szerkesztő és a művezető ur megengedi. Most csak annyit mondok éltesse az isten sokáig a színtügy felvirágzására. Egytől félek hogy művezető urnak nincs epje — pedig az nagyon szükséges — az emésztéshez. Ha tetszik folytatam sétámat a jövő alkalommal.

Cicerone.

H I R D E T É S E K.

München, 1870. június 4-én.

Tisztelt úr!
Egy jó barátom az tanácsolta, hogy éles fájdalommal és odvas fogaim orvoslása okából Anathorin szájvizét használjam. Egy üveg használat után fogfájásom tökéletesen eltűnt. Köszönetemet fejezve ki ezen kitűnő vízért, ajánlom azt minden fogbeteg használatára.
Kiváló tisztelettel

34-6-4

BONNER J.,
hivatalnok.

T. c. Popp J. G. gyakorló fogorvos urnak.
Bécs, Stadt, Bognergasse 2. sz

Kapható:

Szabadkán: Brenner József, Hofbauer Vilmos, Józ Ignác; Almáson: Bauer; Zentán: Heiszler F.; Topolyán: Sárkány; Adán: Demetrovics; Baján: Pankovits, Pollermann; Bezdánban: Wolf; Zombor: Milasevits, Falcione keresk; Heindlhofer R. kerek; Szegecen: Kovács M. és A. Aigner; és Halason: Novák R. urak gyógyszerárán.

Galène-beföcskendezés

3 nap alatt gyógyít minden fájdalom nélkül
hugycső-kifolyást úgy most keletkezett, valamint kifejtett és egészen üdült.

Központi főraktár az osztrák-magyar
birodalom számára:

MAAGER VILMOS Bécs

Bücherstr. s. e. 12. sz. és

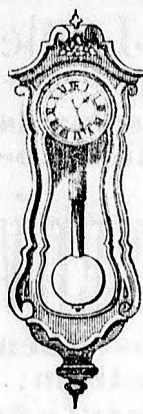
Török Józsefnél Pesten.

Egy üveg ára használati utasítással 3 frt 70 kr.

Nem kell többé kulcs

az ingaórákhoz!!!

Ő es. és ap. felsége a magyar király által a nagy arany érdemmel kitüntetett, egy a londoni világtállás és a pesti országos iparkiallításnál díjcsereget nyert első magyar találmány valodi kulcs nélkül felhuzandó szabadalmazott ingaórák. reindkivül tesztallott árakon egyedül csakis

AUER JOZSEF

szegedi óraművésznél, mint az eredeti fel-találónál, minden eddigi ingaórákat fel-hümlő előnyeivel a legutányosabb árak mellett 10 évi jótállással kaphatók.

Ezen új találmány ingaórák kulcs nélküli felhuzása, csutóitalki igazítása, és az ingának lengésbe hozatala az óraszer-nyező kivülől alkalmazott kis készülék segítségével 8-10 éves gyermekek által is eszközözhető, nélkül, hogy ezen kis mutatól az óraszerzőny könyv-tása szükségeltetnek.

A régi szerkezeti ingaóráknak a szabadalmazott találmányra leendő átadkítása igen meérkeelt újak mel-lett eszközözöttnek.

Uj ingaórák az új találmányi készülékekkel:

8 napi felhuzás	20-22-30 frt
8 napi felhuzás, óra- és félóra ütessel	36-38-41 frt
8 napi felhuzás, negyed és óra ütessel	58-63-68 frt
Havi regulárok	31-38-42 frt
Ingaórák behajkálási díja	1 frt 50 kr.

Zsebórák urak részére:

Ezüst hengeróra 4 kövel	9-10-12 frt
" " aranyzöldel és felpattanó fedéllel	12-14-16 frt
" " dupla tokkal	14-16-17 frt
" " horgonyóra 15 kövel	15-17-19 frt
" " dupla tokkal	17-19-23 frt
" " angol horgonyóra kristály üveggel	18-20-23 frt
" " dupla tokkal	22-24-26 frt
Valodi kulcs nélküli felhuzandó ezüst remontoir 15 köre	26-28-33 frt
Járó horgonyóra kristály üveggel	33-38-46 frt
Ugyannaz dupla tokkal	34-36-40 frt
Arany horgonyóra 15 köre	53-56-63-100 frt
" " dupla tokkal	64-80-100 frt
" " kulcs nélküli felhuzással	98-100-150 frt

Hölgy-órák.

Ezüst hengerórák 4 köre	11-17 frt	Arany horg. órák dup. tok. 48-54 frt
Arany " 4 "	21-28 "	" " kulcs nélküli
" " zománcal	30-35 "	" " felhuzással
" " arany fedéllel	35-38 "	Serkentők 6 fttól 10 "ig.
" " zom. és gyém.	40-46 "	" " finom alabastrom állvány-nyal 8-12 frt.
" " dupla tokkal	43-47 "	
" " horgonyórák	44-46 "	

Elfgaditnak, az óraművészt szakmájába vágó vidéki megrende-lések és javítások, különös figyelem fordítatik a **hölgy és ur zseb-órák eladása és javításánál**, mivel ezek saját regulázási rend-szerem szerint előző is függő, fek. 5 helyzetben pr. állatnak, hogy rár-kodtatásban is jól és pontosan járjanak.

Videki megrendelések készpénz behajkálása vagy postai utányvel mel-lett pontosan teljesítetnek. — Regulázást külön díjak számíttatnak

AUER JOZSEF.

34-6-4, és az országos iparkiallításnál Szegecen.

Egy jó házból való fiú, igen ked-vező feltételek mellett, mint tanonc felvétetik fentnevezettnél.

Pesti bank- és váltó-intézet

Tőzsdéi megbizások

a szokott contanco-val gyorsan teljesítetnek
a pesti bank- és váltó-intézet által,
Pest, a hazai takarékpénztár palotájában.

Külön osztályunk tőzsde üzletekre

ez év okt. 1-én nyitattott meg és a kényelem, árfolyami tudósítások és süri távirati összeköttetésről gon-doskodva van. A titoktartásért kezeskedünk.

Egyszermint ajánljuk

RÉSZLET-KÖTELEZVÉNYEK MEGVÉTELÉT

a 400 frankos es. török vasuti sorsjegyekből

12 forintért kötelezvényét minden további befizetés nélkül.

Pest, a hazai takarékpénztár palotájában.

Ezennel értesitem a t. e. közönséget, hogy a

szegedi forgalmi-bank

magyar állam, hitel, 1864-es, török stb. sorsjegyre előnyösen kiállított

részlevelei és igérvényei

minden huzásra nálam kaphatók.

3-1

Blau Simon.

Minden árak, melyek a különféle hirdapokban ajánltatnak, bármely szakmába vágók is legyenek. GLATTAU N. bazarja által 10 százalékkal olcsóbbak, mint az illető cégek által hirdettettek. — Teljes árjegyzékek több mint 16.000 tárgyról ingyen és bérmentve küldetnek meg.

Következő mesés olesó árakon elad és vidékre küld

GLATTAU N. első párisi bazarja

78-20-5

Osztrák-Magyar állam részére,

Bécs, belváros hosszabbított Kärntnerstrasse 51. sz. a., — Todesco-féle palotában.

Ajándékok urak, hölgyek és gyermekek részére:

Bécsi bőrórák

a világ legjobb gyártmányának elismerése

Női kezi táskák acél szellet, díja 65, 75, 90 kr. 1 frt, egész nagy 1 frt 20 kr., a legfinomabb szagrényből, aranyozott zárra és szellet, díja 1 frt 80 kr. 2 frt 2 frt 50 kr., nagy 3 frt 3 frt 40 kr., egész nagy 3 frt 80 kr. 4 frt, előtáskával 1 frttal több.

Célszerű erszények nők, urak és gyermekek részére aranyozott zárral vagy mérza szalag-gal, díja 35, 50, 85 kr. finom 1 frt 1, 30, 1, 70; legfinomabb 2 frt 2, 50 3-3 frt 50 kr.

Célszerű szavartórok díja 40, 60, 80 kr. finom 1 frt 1 frt 20 kr. 1 frt 50 kr. legfinomabb 2 frt 2 frt 3-4 frt.

Level és pénz-erszények célszerű beosztással 60, 80 kr. 1 frt, fin. 1 frt 30, 1, 50, 1, 80, legfin. 1 frt 2, 60-80 kr., 3, 20, 4 frt.

Gyógykönyvek darabja 10, 15, 20, 25, 30, legfinomabb 60r. kötésben 45, 55, 60, 80 kr., 1 frt és fölébb a minőség szerint.

Utazó táskák a legérősebb bőrből zárral, díja 2 frt 25 kr., 2 frt 40 kr., 2 frt, 3 frt, 4 frt, 10-10 kr. Arak nagyság szerint

Waterproof utazó bőröndök célszerűen beren-dozve és beosztva darabja 2 frt 40 kr. 2, 80, 3, 50, 4 frt egészen nagy 5-6 frt

Utazó palackok pohárral és bőrbeyonással, dar-abja 1 frt 20 kr., 1, 50, 1, 80 2, 10, 2, 40.

Diszes albumok

a legkínőbb választékban és változatosságban díja huszonöt képre 35, 60, 80 kr., 1 frt legfin. díszítve 1 frt 20-85 kr., 2-2, 50 3; 50 képre 65-90 kr., 1 frt 20-55 kr., legfin. díszítve képekkel sob. 1 frt 85 kr., 2 frt, 2, 50 3 frt 3, 55 4 frt 100 képre 3 frt, 3 frt 55 król egész 12 frt 200 képre 4 frttól egész 18 frt utóbbiak dívszerű díszpéldányokban

Zene Albumok felnyitáskor két szép dallamot játsza, igen alkalmas ajándékokra és díszé min-den teremnek darabja felnyolcad nagyságban, legdisezebb kötésben 8 frt 50 kr. még finomabb 11 frt legfin. 14-6 frt, egy nyolcad nagyságban a lenőbb kiállításban 11, 12, 14, 19 frt re-mek darabok negyedét nagyságban 14, 18 24 frt.

Romány táskák, minien darab zrtatató, igen célszerű 1 fttól 2 frt, ugyanazek teljes ro-készlettel 2 frt 25 kr. 5 frt.

Varró eszközök tok minden szükséglettel el-látva, darabja 45 kr. 1 frt, nagy 1 frt 50 kr. 2 frt és fölébb, egészen nagy, legfin. 2 frt 50 kr. 5 frt. Remek művek ajándékokra 6 frttól 14 frt

Bábi és sétány legyezök

a legkínőbb választékban, egyszerű és szép darabja 30-60 kr., legzebb festessel 40, 80 kr., 1 frt 40 kr. legkínőbb kiállításban 1 frt 80 kr. 5 frt. Virágosokor belülről elrejtett legye-

Azon t. e. uraságok kik B. esből kívánják szükségleteiket fedezni, legbizalmasabban fordulhatnak GLATTAU N. PÁRISI BAZARJÁHOZ, mely a legesekélyebb megrendelést is, leggyorsabban és lelkiismeretesen eszközöl.

N. GLATTAU's erster Pariser Bazar für Oesterreich in Wien.

Stadt, verl. Kärntnerstrasse 51, Ecke der Wallfischgasse, Palais Todesco.

Ismételadók nagy engedményben részesülnek.

Nyomatott Szegecen Bába Imrénél 1871.